

Obr. 7. Černá hora. Fragment keramické nádoby se dvěma horizontálně perforovanými výčnělky při okraji. Kresba M. Novák.

Fig. 7. Černá hora. Fragment of a ceramic vessel with two horizontally perforated lugs by the rim. Drawing by M. Novák.

Summary

A settlement feature was discovered in connection with the family house construction in Černá Hora – Selkov (Blansko District) on plot No. 1292/56. Based on the recovered pottery (Fig. 7), the feature dates to the period of the Moravian Painted Ware culture and relates to the already-known Late Neolithic settlement (Štof 1985, 93; Lečbých 2010; 2011; Přichystal 2012; Bartík 2020, 83).

Marek Novák

Česká (okr. Brno-venkov) „Pod Újezdem“.

Kultura s lineární keramikou. Místo sběru. Povrchový sběr. Průzkum. Uložení nálezu: dočasně u nálezu.

Lokalizace: WGS-84: 49.2759639N, 16.5716556E

V roce 2021 byl objeven jižně od benzínové stanice MOL v katastrálním území obce Česká, v trati „Pod Újezdem“ broušený kamenný artefakt (obr. 8). Místo je vzdáleno 135 m od Drážního potoka, situovaného východním směrem, a zhruba 145 m od drobné vodoteče protékající jižně. Nadmořská výška se zde pohybuje okolo 283 m. V bezprostřední blízkosti nálezu se předpokládá průběh Trstěnické stezky. Místo je bohužel kontaminováno jednak zbytky stavebního materiálu z výstavby blízké čtyřproudové silnice, jednak ze skládky v blízkém úvozu, který byl zavezen již ve 20. století průmyslovým odpadem ze slévárny Kovolit v obci Česká.

Nález učinil M. Culek z Geografického ústavu Přírodovědecké fakulty MU při povrchovém průzkumu místa, které bylo nedávno zoráno. Vzhledem k blízkosti staveniště silnice ovšem nemůžeme vyloučit kontaminaci lokality dovezeným kamenivem. Pouhých 35–65 m severovýchodně od nálezu byl v trase stavby dnešní silniční komunikace I/43 proveden na jaře 1983 záchranný archeologický výzkum, při kterém bylo zdokumentováno 26 sídlištních objektů (Geisler, Rakovský 1985). Nejstarší zjištěné doklady osídlení patřily kultuře s lineární keramikou, výzkum však nezachytil žádný takto datovatelný objekt. Veškerý početný materiál této kultury tvořil intruze v mladších objektech. Převážná část objektů obsahovala materiál zařaditelný

do kultury s moravskou malovanou keramikou (fáze Ib–IIa), vyskytl se však i objekt s nálezy kultury jordanovské a objekty kultury se zvoncovitými poháry, které doplňovala jedna jáma patřící velatické kultuře.

Nalezený předmět lze charakterizovat jako přelomenou část kamenného, protáhle diskovitého mlatu (to je předchodného typu mezi klasickým diskovitým mlatem a mlatem dvojramenným; viz Vencel 1964, tab. 3) o zachované délce 10,5 cm, šířce 5,7 cm a maximální výšce v místě provrtu 2,5 cm. Mírně kónický se zužující provrt měl maximální průměr 2,6 cm a zachoval se zcela hladký. Hmotnost artefaktu byla před odřezáním malé části na petrografický výbrus 155 g, nyní je to 149,85 g. Tento typ mlátů je přiřazován ke kultuře s lineární keramikou a zřejmě měl symbolickou funkci označující držitele moci.

Surovina je reprezentována patinovanou nažloutle šedozeleňou horninou (Munsell: grayish yellow green 5GY 7/2) s tmně zelenými šmouhami, přecházejícími ojediněle do pásků přes celý artefakt. Magnetická susceptibilita dosahuje hodnot až $36,3 \times 10^{-3}$ SI jednotek, hustota horniny je $2,63 \text{ g/cm}^3$. Všemi uvedenými znaky odpovídá surovina serpentinitu nebo serpentinizované ultrabazické hornině. Studium petrografického výbrusu pod polarizačním mikroskopem ukázalo, že se jedná o serpentinizovaný peridotit se zachovanými obrysy původních olivinových zrn, neboť jejich tvary jsou zvýrazněny opakním minerálem (magnetitem). Právě jeho přítomnost způsobuje značně vysokou magnetickou susceptibilitu suroviny, která vylučuje původ ze západomoravského krystalinika (geologicky se jedná o moldanubikum), protože zdejší serpentinity mají magnetickou susceptibilitu výrazně nižší, to je do 13×10^{-3} SI jednotek (Frýbová et al. 2018, Fig. 3). Předpokládáme, že budoucí výzkum chemismu jednotlivých minerálů suroviny pomocí elektronového mikroanalýzátoru CAMECA SX 10 pomůže určit provenienci suroviny.

Literatura

- Frýbová, P., Gadas, P., Přichystal, A., Všianský, D., Hadacz, R., Hlavsa, P. 2018: The provenance of serpentinite tools in the Corded Ware culture of Moravia (Czech Republic). *Geological Quarterly* 62(3), 563–578.
- Geisler, M., Rakovský, I. 1985: Záchranný výzkum na katastru obce Česká (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů* 1983, 110, obr. 41–42.
- Vencel, S. 1964: Základní tvarosloví neolitické kamenné industrie I. *Zprávy Československé společnosti archeologické při ČSAV* VI(3), 17–18.

Obr. 8. Česká. Protáhle diskovitý mlat. Foto M. Culek.

Fig. 8. Česká. An elongated disc-shaped mace head. Photo by M. Culek.

Summary

An elongated disc-shaped mace head made of serpentinitised peridotite (Fig. 8) was found during a surface survey carried out in 2021 in 'Pod Újezdem' field (Česká cadastral area, Brno-Country District). The find is a polished artefact, most probably with a symbolic meaning, and dates to the period of the Linear Pottery culture.

Antonín Přichystal, Martin Culek

Dolní Věstonice (okr. Břeclav)

„Roviny“, parc. č. 1977/11.

Kultura s lineární keramikou, lengyelská kultura. Sídliště. Plošný odkryv. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Regionální muzeum v Mikulově, p. o., př. č. 07/2023.

Lokalizace: WGS-84: 48.8849658N, 16.6380825E

Pracovníci Regionálního muzea v Mikulově, p. o., byli v minulém roce přivoláni k již probíhající výkopovým pracím na stavbě rodinného domu na jihozápadním okraji intravilánu Dolních Věstonic. Větší část sklepa byla již vybagrována, v nedokončené stěně však byly zjištěny profily dvou zahloubených objektů, následně došlo k záchrannému výzkumu jejich zbylých částí. První jáma obsahovala lineární keramikou, mazanici a zooarcheologický materiál, ve druhém objektu se nacházela lengyelská keramika s ojedinělými stopami žlutočervené malby, dva kusy štípané industrie, mazanice a zooarcheologický materiál. Nově prozkoumané objekty se nachází mezi dvěma již dříve zkoumanými polohami s neolitickými nálezy, a to mezi bývalým kravínem (Kundera 1987) a štěrkovnou n. p. Ingstav, poblíž bývalého toku řeky Dyje (Měřínský 1980).

Literatura

Kundera, L. 1987: Neolitische Funde bei Dolní Věstonice (Bez. Břeclav). *Přehled výzkumů* 1984, 21.

Měřínský, Z. 1980: Pokračování záchranného výzkumu v nové štěrkovně n. p. Ingstav u Dolních Věstonic (okr. Břeclav). *Přehled výzkumů* 1977, 108–109, tab. 11–16.

Summary

Two sunken features were excavated in connection with a family house construction in 'Roviny' field (Dolní Věstonice cadastral area, Břeclav District). One feature was dated to the Linear Pottery culture, and the second to the Lengyel culture.

Kristína Piačková, František Trampota

Fryšták (okr. Zlín)

„Židelně“.

Kultura s lineární keramikou. Sídliště. Plošný odkryv. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Archeologické centrum Olomouc, p. o.

Lokalizace: WGS-84: 49.2937217N, 17.6249872E; 49.2944108N, 17.6251319E; 49.2942428N, 17.6272242E; 49.2936900N, 17.6268861E

V období od května do října roku 2022 provedlo Archeologické centrum Olomouc na stavbě R4901 Hulín–Fryšták záchranný archeologický výzkum lokality Fryšták 2 nacházející se v polní trati „Židelně“. Zkoumaná lokalita leží na západním okraji katastru Fryštáku a nejbližšími obcemi jsou Horní Lapač, vzdálený cca 0,95 km severozápadním směrem, a Žeranovice, vzdálené cca 1,35 km jihozápadním směrem. Nadmořská výška

lokality osciluje mezi 255 až 263,5 m. Lokalita se rozprostírá na západně orientovaném svahu kopce, na levém břehu potoka Židelná. Při dohledu během skrývky ornice zde byly objeveny stopy pravěkého osídlení. Během začišťování plochy se zjistilo, že v trase dálnice leží neolitické sídliště kultury s lineární keramikou. Výzkumem na ploše o rozloze cca 1,2 ha bylo zachyceno 944 pravěkých objektů. Většinu z objektů představují sloupové jamky seskupené do pravidelných struktur reliktů dlouhých nadzemních domů. Půdorysy domů pravidelně doprovázely hliníky (stavebními jámami). Při výzkumu bylo zdokumentováno až 15 reliktů dlouhých domů. Přesný počet bude znám až po zpracování a vyhodnocení celkového plánu lokality. Domy, orientované S–J, sledovaly delší osou vrstevnicový průběh kopce. Ze záspů objektů byl vyzvednut standardní soubor artefaktů v podobě fragmentů keramiky, mazanice a kamenů. V menším počtu se podařilo získat také vzorky uhlíků a mezi ojedinělé nálezy se řadí zvířecí kosti. Keramický soubor není nikterak početný. Najdeme zde především střepy atypické, často špatně vypálené. Zdobené střepy pocházejí především z nádob šedé barvy, z jemně plavené hlíny. Zlomky nesou výzdobu rovných i meandrovitých rýh doprovázených notovou výzdobou. V kamenném inventáři najdeme broušenou industrii, reprezentovanou především sekerkami a kopytovitými klíny malých až středních rozměrů. Nechybí zde rovněž štípaná industrie, i když ani ta se zde nevyskytuje ve větším množství. Jedná se většinou o nepravidelné úštěpy, méně často o retušované čepelky. Litický inventář doplňují nálezy fragmentů zrnitěrek a brousící kamenné podložky menších rozměrů z jemnozrnné suroviny.

Na základě odkryté terénní situace můžeme konstatovat, že stavba dálnice prořezala severní část neolitického sídliště. Další nálezy lze dle všeho očekávat na neporušeném svahu kopce, jižně od dálnice, přibližně v pásu o šířce 100 m. Kromě neolitických nálezů byla v horní části svahu kopce objevena jedna větší a čtyři menší jamky, které byly na základě keramického materiálu datovány do starší doby železné (viz oddíl Doba železná).

Literatura

Neuvedeno.

Summary

A northern part of the Linear Pottery settlement located in 'Židelně' field (Fryšták cadastral area, Zlín District) was investigated during a rescue excavation carried out in the route of the R 4901 Hulín–Fryšták motorway. A total of 944 archaeological features were uncovered, including post holes arranged in the pattern of longhouses (15 of which were identified to date). The final count of longhouses will be known when the overall plan of the site is made and subsequently assessed.

Arkadiusz Tajer

Horní Kounice (okr. Znojmo)

„Almužna“.

Kultura s moravskou malovanou keramikou (neolit). Sídliště. Povrchový sběr. Průzkum. Uložení nálezu: dočasně u náleze.

Lokalizace: WGS-84: 49.0260233N, 16.1720144E

V poloze „Almužna“ na katastru Horních Kounic byla objevena nová pravěká lokalita. Situována je v nadmořské výšce cca 350 m, na širokém hřebtu se štěrkovým podloží, ve kterém lze mj. identifikovat křemičitou zvětralínu serpentinitu (dále jen KZH) nebo křišťál, přechodné variety křemene až křišťálu